

מקומו במקום החטאת, אלא דילפינן בלפותא ד"אם אינו ענין לגופו דילף מעולה תנהו ענין ללמד" דאין דבר הלמד בהיקש מלמד.

(יז) **גמ'**, אמר ליה מר זוטרא וניקשיה לעולה ולא ניקשיה לחטאת. הקשה המראה כהן, הא אי הוה מקשינן לעולה לחודא, הוה אמינא דדבר הלמד בקל וחומר חוזר ומלמד בהיקש, דעולה ילפינן מקל וחומר שלא יהא טפל חמור מן העיקר. ותירץ, דכיון דאיכא הכא תרי הקישא, חד בשאר אשמות וחד באשם מצורע, בתרי היקישא, ילפינן אף מדבר הלמד בקל וחומר.

(יח) **גמ'**, רבא אמר מהכא וכו'. הקשה המראה כהן, דאי ילפינן מהכא, אם כן הקושיה במקומה עומדת, דנקיש לעולה לחודיה, דאי ללמד דדבר הלמד בהיקש דאינו חוזר ומלמד בהיקש, הא ילפינן מ"כאשר יורם". ותירץ, דרבא סבירא ליה, דדבר הלמד בקל וחומר אינו חוזר ומלמד בהיקש, אף בתרי הקישא, ולכך איצטריך להקיש לחטאת למילף עיכובא, כיון דעולה גופא לא ילפינן אלא מקל וחומר דלא יהא טפל חמור מעיקר.

(יט) **גמ'**, שם. הקשה הקרן אורה, בשלמא לרבינא אתי שפיר הא דלא סגי ליה בלפותא דרבא, דהא איצטריך לאשמועינן דאפילו כי האי הקישא דנאמר בפירוש "ושחט החטאת במקום העולה", נמי חשיב הקישא, ואינו מלמד בהיקש, אלא רבא אמאי לא ניחא ליה בלפותא דרבינא. וכתב, דאולי יש לומר, דרבא איצטריך לילפותא דרבינא לדרשא אחריתי. ובהגהות הגרא"מ הורוויץ כתב, דצריכי תרווייהו, דאי מדרבא לחודא, הוה אמינא דאינו חוזר ומלמד בהיקש דוקא היכא דלא ידעינן אף למצוה, אבל היכא דידעינן למצוה, מצינן למילף, כיון דהוי גילוי מילתא בעלמא לעיכובא, ואי מדרבינא לחודא, הוה אמינא, דלמצוה מצינן למילף אבל לא לעיכובא.

(כ) **גמ'**, משום דבעי אנגוריו יותרת הכבד מפר העלם דבר לשערי עבודת כוכבים. תמה השפת אמת, כיון דרבא יליף מהכא דדבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש, אם כן, יש לומר דכיון דילפינן פר העלם דבר מפר כהן משיח בהיקש, להכי כתיב "כאשר יורם" בפר כהן משיח, אף דמפורש בו יותרת הכבד, משום דאתי לאשמועינן דדבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש, ואם כן, מהיכי תיתי למימר אם אינו ענין לגופיה, תנהו ללמד על שערי עבודת כוכבים. ונשאר בצריך עיון גדול.

(כא) **גמ'**, להכי איצטריך כאשר יורם דניהוי כמאן דכתיב בגופיה. הקשה היד רוד, דאף אי נימא ד"כאשר יורם" הוי כמאן דכתיב בגופיה דפר העלם דבר, מכל מקום, לא עדיף מהקישא, דהא לא כתיב בפירוש יותרת ושתי הכליות, אלא כתיב "כאשר יורם משור זבח השלמים" ולא הוי אלא היקש, דהא בחטאת נמי כתיב "במקום אשר תשחט העולה" ואפילו הכי לא הוי אלא היקש, ולא ילפינן אשם מיניה. ותירץ, דשאני הכא, דכיון דמיותר, אמרינן כמאן דכתיב בגופיה בפירוש.

(כב) **גמ'**, דבר הלמד בהיקש מהו שילמד בגזירה שוה. הקשה התיבות

(יא) **גמ'**, נכתוב בהאי ולא נכתוב בהאי. הקשה השפת אמת, אם כן, קבלה מהיכי תיתי, הא באשם מצורע לא כתיב קבלה, דקרא ד"ולקח מדם" דכתיב גבי מצורע, מיירי בדם שמקבל בכפו ליתן על הבהונות, ולא בקבלת דם הזבח. ותירץ, דכיון דכל מתן דם באשם מצורע ילפינן מחטאת, אם כן, כל דין קבלת הדם הוי כחטאת, ואפילו לעכב.

(יב) **תוס' ד"ה נכתוב בהאי**, תימה ושאר אשמות היכי ילפי מאשם מצורע וכו'. ותירץ המרומי שדה, דמשום דכתיב בקרא "כי כחטאת האשם" והחטאת אינו מתיר, מוכח, דאין זה הטעם דאשם. וביאר, דהא דהקשו התוס', היינו משום דאזלו לשיטתייהו לקמן (צ:.) בד"ה חוץ מאשם, דחטאת מצורע נמי מתיר הווי.

דף מט ע"ב

(יג) **גמ'**, כיון דאהדריה אהדריה. הקשה העולת שלמה, היאך בחטאת גופה גמרינן שחיטת צפון בהיקש מעולה, הא אין דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש. עוד הקשה, אהה דמסקינן כשאר אשמות יהא, הא אשם גופיה יליף מעולה בהקישא. ותירץ, דלא הוי היקש גמור, אלא גילוי מילתא להחזירו לשאר אשמות, אבל למילף עיכובא במצורע מהקישא ד"כחטאת האשם" ודאי לא ילפינן, כיון דהוי היקש גמור, דבשאר אשמות לא ידעינן עיכובא. נולכאורה יש לבאר עוד, דכיון דאהדריה נמי למתן דמים ואימורים למזבח, מצינן נמי למילף מחטאת אף לענין צפון דאתי מהיקשא, דאין היקש למחצה. וכן מוכח מרש"י לקמן (נז:.) בד"ה ואי בעית אימא. (נ.ו.).

(יד) **רש"י ד"ה כשאר אשמות, בסוה"ד**, ושאר אשמות נמי מיניה ילפינן לעיכובא. הקשה העולת שלמה, הא איירינן הכא למאן דאמר דכללו לא גמר מיניה. ותירץ, דכיון דאמרינן כשאר אשמות יהא, על כרחך מעכבא בשאר אשמות, דאי לאו הכי לא הוה דומיא דשאר אשמות.

(טו) **בא"ד**, שם. הקשה השפת אמת, אמאי נד רש"י מהא דאמרינן מעיקרא דלא נכתוב צפון בשאר אשמות, ונילף מאשם מצורע, והא דכתב נמי בשאר אשמות משום דאתי לעיכובא. וליכא למימר דהא דכתב באשם מצורע משום דצריך להחזירו לכלל, כיון דאהדריה קרא כשאר אשמות. נולכאורה יש ליישב, דרש"י סבר דניחא לגמ' למילף מאותו מקום גם למצוה וגם לעיכובא, דבהכי הוי עיכובא טפין.

(טז) **גמ'**, אמר רבינא וכו'. אי אקשיה לחטאת וכו' הוה אמינא חטאת

מהיכן למדה מעולה דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש וכו'. הקשה האילת השחר, מהיכי תיתי למילף לכל מקום, הא הכא אמרה תורה בפירוש שילמד חטאת מאשם, והוי גזירת הכתוב, אבל במקום שלא פירשה תורה בפירוש ללמוד, מהיכי תיתי לחדש דדבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש. והשפת אמת הקשה, איך אפשר לומר דהכתוב עצמו שאמר שבמקום שתשחט החטאת ישחט האשם, כתב שלא תלמד ממנו כיון דהווי דבר הלמד מהיקש, הא להדיא אמר שישחט בצפון שהוא מקום החטאת. ותירץ, דלא אתינן למימר דאין

הדרך היוזמי

מסכת זכרים דף מט - דף נ

כב טבת - כג טבת התשע"א

דכתיב צפונה באשם והיינו דלא מיייתנין מחטאת, משמע דבשום ענין לא תיתי, הן בבנין אב והן בגזירה שווה.

ג) גמ', מה להנך שכן זכרים. ביאר האילת השחר, דאף שאינו מעלה בעצם, מכל מקום יש לומר, דכיון דמצינו דרוב הקרבנות זכרים, אם כן, התורה החשיבה זכרים יותר לקרבן. עוד ביאר, דכיון שמצינו שהתורה הקפידה על כמה קרבנות שיהיו זכרים ועל כמה קרבנות שיהיו נקבות, אם כן, יש חילוק ביניהן, ואי אפשר ללמוד אחד מהשני.

ד) גמ', חדא מחדא לא אתיא וכו'. פירש ברש"י ד"ה מחדא לא אתיא, דמילתא באפי נפשיה היא ולא למיפשט בעיין. וביאר השפת אמת, דלא מצי למימר דאתי לאוקמיה לדברי ר' ירמיה. דאם כן, לא הוה לה לגמ' למימר לא נכתוב בעולה וכו', רק על אשם גרידא, וכמו דהתחיל ר' ירמיה למימר דנילף אשם מחטאת ועולה במה הצד. והא דלא פשט מהא דאיכא למיגמר מתרתי במה הצד, כיון דכי פרכינן מה לעולה שכן כולה כליל, ואמרינן חטאת יוכיח, אף דחטאת הוי דבר הלמד בהיקש, לאו היינו דילפינן מחטאת, אלא עיקר הילפותא מעולה וכי עבדינן יוכיח הוי רק גלוי דאין הטעם בעולה משום כליל. (ועיין לקמן באות ו).

ה) תוס' ד"ה לא נכתוב, בתוה"ד, ואם תאמר בפרק קמא דשבועות דילף שעיר דראש חודש משעיר חיצון וכו' אם כן תפשוט דחזור ומלמד בבנין אב דחיצון גופיה לא ידענא אלא מהקישא דפנימי וכו'. ותירץ השפת אמת, דשעיר דראש חודש ילפינן משעיר הפנימי, אלא דאי פרכת מה לפנימי שדמו נכנס לפני ולפנים, אמרת חיצון יוכיח, ואף דנלמד בהיקש מצי למיעבד בהו יוכיח, דיוכיח לא הוי כבנין אב. (ועיין באות הקודמת).

ו) גמ', רש"י ד"ה למדנו לתורה, בתוה"ד, שבאה מן המעשר אם פירש בשעת נדרו על מנת להביאה ממעות מעשר שני. לכאורה כונתו, דאי הוה אמר הרי עלי תודה, הרי מתחייב והוי כחובה שאין באה מן המעשר אלא מן החולין, אבל כהאי גוונא, עצם חיובו מן המעשר הוא, ואין כאן פוטור חיובו ממעות מעשר].

ז) גמ', אם על תודה למדנו לתורה. הקשה המרומי שדה, מהא דכתב רש"י במנחות (פא:): ד"ה משלמים, ותודה איקרי שלמים דכתיב "ובשר זבח תודת שלמיו", דאם כן, אמאי בעינן הכא קרא. ותירץ, דעיקר דרשא הוי ללחמי תודה, דסלקא דעתך דלא דמי לגוף הזבח, משום דבעינן אכילה שיש בה שמחה, דהיינו בשר בהמה, אבל לחמים אסור. עוד כתב, דסלקא דעתך דלחמים הוי כחובה, דהנודר להביא תודה מחויב בשלמים.

ח) תוס' ד"ה אם על, בתוה"ד, דכל חובה מקשינן לחטאת. ביאר העולת שלמה, דבכך יתורץ נמי מה שהקשו בתחילת דבריהם, דהא איצטריך הקישא נמי לשלמים ותודה, משום דהוה אמינא דשלמים ותודה אף באומר הרי עלי, דהוי דבר שבחובה, נמי באין מן המעשר, ולכך איצטריך להקיש לחטאת דכיון דהוי חובה, אינו בא אלא מן החולין. ט) בסוה"ד, וצריך עיון מנחת נדבה דאינה באה אלא מן החולין מנלן.

הקודש, דמאי מספקא ליה, והא אין אדם דן גזירה שוה מעצמו. ובעיקר קשה לשיטת רש"י בסוכה (כח). בד"ה קלים וחמורים, דרק בקל וחומר אדם דן מעצמו. [ולכאורה יש לבאר, לפי מה שפירש רש"י בסוכה (יא:): סנהדרין (טז). ונדה (יט):] דטעמא דלא דריש גזירה שוה מעצמו אינו דבעי לילף מרבו עצם מה שלמדו, אלא, משום דשמא מקראות הללו לא לדרוש גזירה שוה נכתבו. דהיינו דילף מרבו דהנהו קראי לא ילפינן להו למידי, אם כן מופנים הם לילף מיניה גזירה שוה, ויכול ללמוד גוף הגזירה שוה מעצמו].

כג) רש"י ד"ה והתם, ואילו קרחת וגבחת כתיבי גבי נתקין וכו'. הקשה הרש"ש, אמאי עירב קרחת וגבחת בנתקין, הא הוה שני ענינין נפרדין, דקרחת וגבחת מטמאין בד' מראות כדכתיב "כמראה צרעת עור בשר", ושער לבן או צהוב אין סימן טומאה בהם.

כד) גמ', אמר ר' יוחנן בכל התורה כולה למדין למד וכו' חוץ מן הקדשים. הקשה הנהיבות הקודש, אמאי נגרעו קדשים מכל התורה. [ולכאורה יש לבאר דדוקא בקדשים מספקא לן, כיון דכבר אשכחן בקדשים דדבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש. וכן מוכח מרש"י בד"ה אמר ר' יוחנן, דמהכא לא תיתי ראייה דלאו קדשים הוא ואף היקש מלמד בהיקש, חוץ מקדשים ותדע וכו'. דהיינו דמעיקר הדין מצינן למילף למד מלמד, אלא כיון דאשכחן בקדשים בהיקש דאינו מלמד, מספקא לן בכל המידות. ולפי זה צריך לומר, דהיכא דלא פשטינן, מצינן למילף למד מן הלמד אף בקדשים].

כה) תוס' ד"ה קדשי קדשים, תימה וכו' למה לן הקישות דלעיל "כחטאת כאשם" וכו'. כתב השפת אמת דיש ליישב, דהא דבמופנה למדין ואין משיבין, היינו דוקא כשאין לימוד אחר בגזירה שוה זו, אבל אי הוה ילפינן סמיכה או מתן דמים בהאי גזירה שוה, תו לא הוי מוכח מהכא, דדבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בגזירה שוה, דלאו מופנה הוא, כיון דאצטריך לסמיכה ולמתן דמים, אבל צפון לא נגמר מיניה, דמה לחטאת שכן מכפרת, ולהכי בעינן הקישא לסמיכה ומתן דמים.

דף נ ע"א

א) גמ', דבר הלמד בהיקש מהו שילמד בבנין אב. הקשה הקרן אורה, כיון דמסקינן לעיל (מט:), דאפילו בגזירה שוה אינו מלמד, כל שכן דאינו מלמד בבנין אב, דגזירה שוה עדיפא מבנין אב. ותירץ, דסלקא דעתך דבנין אב בדבר שאין לו פירכא, עדיף מגזירה שוה בגוונא דאיכא פירכא.

ב) גמ', לא לכתוב צפונה באשם ותיתי בבנין אב. הקשה השיטה מקובצת, הא אמרינן לעיל (מט:), דהא דכתיב צפונה באשם, למימרא דדבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בגזירה שוה, ואם כן, אין להוכיח מהכא דאינו חוזר ומלמד בבנין אב. ותירץ, דאי כתב צפונה באשם רק משום דלא נילף בגזירה שוה, הוה ליה לאשמועינן בדוכתא אחריתי, והכא לא ליכתוב, משום דאתי בבנין אב. והצאנן קדשים תירץ, דהשתא

השלישי מהראשון.

טז תוס' ד"ה מה נבלת, תימה מה לנבלת בהמה וכו' ויש לומר דעיקר טעמא דר' מאיר מהקישא דזאת תורת הבהמה. ביאר הטהרת הקודש, דהא דקאמר ר' מאיר קל וחומר, אף דאית ביה פירכא, ומהקישא לחודא נמי הוה מצי למילף, היינו לדברי רבי יהודה דפליג ולא דריש הקישא. (ועיין לקמן אות יט).

יז תוס' ד"ה מה מצינו, בתוה"ד, ותימה האיך גמר מליקת עוף משחיטת עוף וכו'. וכתב הטהרת הקודש, דלכאורה לאו פירכא הוא, משום דאיכא למימר דליכא מעלה בשחיטה יותר ממליקה, דכמו דשחיטה דוקא מכשרת בחולין ולא מליקה, הכי נמי בקדשים מליקה מכשרת דוקא ולא שחיטה. וכתב, דעל כרחק צריך לפרש, דכוונת קושית התוס', דאף דלא חשיב משום הכי מעלה, מכל מקום, יש שינוי בין שחיטה למליקה, ולכך אין לנו ללמוד מבנין אב. וביאר, דתוס' הסיקו מהך קושיא, דלא חיישינן להאי שינוי, ולכך הקשו בקושייתם השניה, דלמא עוף ילפינן מבהמה, ואדה תירצו דאיכא נפקותא בין תרי שינויי לחד שינוי.

יח בא"ד, ועוד קשה וכו' דלמא משחיטת בהמה וכו'. ביאר העולת שלמה, דר' מאיר איצטריך למימר קל וחומר, משום דאית לאפוקי מדר' יהודה, דסבירא ליה דשחיטת עוף אינה מטהרת טריפה, ולכך אמר, דמלבד הבנין אב איכא נמי קל וחומר. וכן ביאר המשך דברי התוס', דהקשו דדלמא כוליה מבנין אב, דהא דאמר קל וחומר הוי בשחיטה, אבל מליקה יליף כולו בבנין אב.

יט בא"ד, ועוד קשה דמנא ליה וכו'. הקשה הצאן קדשים, דבאמת אפשר לומר דגמר מליקת עוף משחיטת בהמה, והא דדחי לקמן, דמשחיטת חולין גמירי הוי באם תמצי לומר, דאף אי נימא דגמר מליקת עוף משחיטת עוף, אכתי לא מיפשט בעיין, כיון דמליקת קדשים גמר משחיטת חולין. וכתב, דכן מוכח ברש"י ד"ה ולא היא דכתב, דקא משני באם תמצי לומר, כיון דר' מאיר יליף מהקישא להאי דינא.

דף נא ע"א

א רש"י ד"ה ולא היא, בסוה"ד, ולמאן דלית ליה דרב פפא אף על גב דלמד קודש לאו ראייה היא. הקשה השיטה מקובצת, הא לא דמי כלל לפלוגתא דרב פפא ומר זוטרא **דלעיל** (ג.), דהתם פליגי בגוונא דהמלמד קודש, אלא דהמלמד נלמד מלמד חולין, אבל הכא אף המלמד גופיה חולין, דהיינו אף שחיטת העוף, ובהא כולי עלמא מודו דלמדיו. וכן כתב העולת שלמה, דהיכא דהלמד הראשון הוא חול אף רב פפא מודה.

ב גמ', תנא מזאת תורת העולה ריבה. הקשה הטהרת הקודש, אם כן, היכי פשטינן מהכא דבנין אב חוזר ומלמד בבנין אב, הא למסקנא יליף מ"זאת תורת העולה". ותירץ, דמאחר דדריש ג' מיעוטים, לא הוה מרבינן מ"זאת תורת העולה". והיינו דמהא דעבדינן אסמכתא על ידי

הקשה השפת אמת, מנין להתוס' דאין בא מן המעשר. והעולת שלמה הגיה משום הכי בדברי התוס', דמנא לן דבאה מן המעשר, דמשלמים ותודה לא מצינן למילף כיון דהווי שני כתובים הבאים כאחד.

ג גמ', דלמא ממאפה תנור גמר. הקשה השפת אמת, אם כן, חלות נמי מצי למילף מ"מצות" "מצות", דגם בחלות תודה ודמאפה תנור כתיב "מצות". ותירץ, ד"מצות" דכתיב בחלות לא קיבל מרבו למידרש בגזירה שוה, כיון ד"מצת" כתיב חסר.

יא תוס', ד"ה מה, בתוה"ד, ועוד (לגירסת הנ"א) דבר הלמד וכו'. כתב העולת שלמה, דיש ליישב בפשיטות, דבפר יום הכיפורים אין צריך כלל קרא לשלא בהפשט, דדוקא בפר כהן משיח איצטריך, דכיון דיליף ניתוח בגזירה שוה מעולה, הוה אמינא דבעינן נמי הפשט דומיא דעולה, אבל פר יום הכיפורים דיליף מפר כהן משיח, דלא כתיב ביה הפשט, מהיכא תיתי דניבעי הפשט, ולכך לא איצטריך למילף כלל להאי דינא.

דף נ ע"ב

יב גמ', ונאמר להלן עור ובשר וכו'. הקשה בחידושי הגרע"א, לתנא דסבר לעיל (לט.), "לפר" זה פר יום הכפורים, וכמו שפירש רש"י לעיל (מ:): **בד"ה אלא לאת בדם,** דמקשינן הריבויי להדדי, דילפינן פר יום הכפורים מפר כהן משיח, לענין "את" "בדם" ו"טבילה", אם כן, הכי נמי ילפינן פר יום הכפורים מפר כהן משיח לענין ניתוח, ומצי למילף מהכא דדבר הלמד בגזירה שוה חוזר ומלמד בהיקש, אבל מהיכי תיתי למילף מהכא דדבר הלמד בגזירה שוה חוזר ומלמד בגזירה שוה, ובפרט לרב פפא דכבר ידעינן דדבר הלמד בגזירה שוה חוזר ומלמד בהיקש, דאיכא למימר דמשום הכי ילפינן פר יום הכיפורים בהיקש. ונשאר בצריך עיון.

יג גמ', אלא קל וחומר ומה היקש שאינו מלמד בהיקש וכו' גזירה שוה המלמדת בגזירה שוה וכו'. כתב הקרן אורה, דהוי מצי נמי למיעבד קל וחומר מגזירה שוה גופא, ומה היקש שאינו מלמד בגזירה שוה מלמד בקל וחומר מדתנא דבי רבי ישמעאל, גזירה שוה המלמדת בגזירה שוה אינו דין שילמד בקל וחומר.

יד גמ', גזירה שוה המלמדת בגזירה שוה חברתה מדרמי בר חמא. לכאורה צריך עיון, הא לעיל (עמוד א'), נדחו דברי רמי בר חמא, ואסקינן דאתי מדרבא. והצאן קדשים הגיה אי מדרמי בר חמא אי מדרבא אינו דין וכו'. ובברכת הזבח ביאר, דכיון דמסיק רבא דגזירה שוה מלמדת בגזירה שוה, אם כן, ילפותא דרמי בר חמא, נמי ניחא.

טו גמ', דבר הלמד בקל וחומר מהו שילמד בקל וחומר. הקשה הברכת הזבח, ממה נפשך, דעל כרחק אם בא ללמוד לשלישי מקל וחומר מהשני שיש לו קולא ואפילו הכי מחמירין בחד צד, קל וחומר דשלישי שאין לו קולא זו דמחמירין ביה נמי בהאי חומרא, ואם כן, היאך ילפינן שני מראשון בקל וחומר, הא איכא למיפרך מה לשני שכן יש לו קולא זו, ואם נאמר דהאי קולא איכא נמי בראשון, אם כן, הוה ליה למילף

וכן הוכיח **בברכי יוסף** (אורח חיים סימן קמ). ועיין עוד בשו"ת הר צבי (אורח חיים א סימן קיט).

ח בסוה"ד, ויש לומר דלא שייך אין מעבירין וכו' אבל לקבוע מקום שפיכת שיריים לא קבעינן מהאי טעמא. **והתוס' במגילה** (ו: ד"ה **מסתבר טעמיה** הקשו, מהא דאמרינן התם לענין קריאת מגילה דמסתבר דהוי באדר הראשון, משום דאין מעבירין על המצות, והא התם נמי ליכא אלא מצוה אחת. ותירצו, דאי לאו קרא, הוה אמינא דאין מעבירין לכתחילה, אבל בדיעבד שרי, ומשום הכי איצטריך קרא דאסור בדיעבד. עוד תירצו, דהכא מטעם דאין מעבירין הוה מכשרינן כל מערבו של מזבח, אבל לא הוה מצרכינן יסוד, ומשום הכי איצטריך קרא דבעי יסוד. ועיין בטורי אבן במגילה (שם).

ט בא"ד, שם. ביאר **בחיודושי הגרי"ז**, דכמו בדינא דניתנין במתנה אחת, לא שייך לדון באיזה קרן יתן, מדין אין מעבירין על המצות, דעל ידי שנותן מתנה אחת על המזבח באיזה קרן שירצה, מתקיים הנתניה בכל המזבח, וגם בקרנות האחרים שלא נתן בהם, כיון דאין כאן דין קביעות, הוא הדין נמי לענין שפיכת שיריים ליסוד, דבאיזה צד שנותן חשיב דנתקיים הנתניה בכל היסוד, וליכא העברה כלל. עוד ביאר, דגדר הדין דשיריים ליסוד, אינו דין ביסוד דטעון שפיכת שיריים, אלא הוי דין בדם דטעון שפיכה ליסוד, ולכן כשעובר על היסוד הסמוך, לא חשיב העברה, כיון דאין היסוד טעון שפיכת שיריים. (ועיין לקמן אות יג).

י גמ', אמר ר' ישמעאל קל וחומר ומה שיריים שאין מכפרין וכו' תחילת עולה שמכפרת וכו'. הקשה **המרומי שדה**, דהניחא בוריקה ראשונה, אבל בוריקה שניה דאינה מכפרת, מנלן דבעי יסוד. ותיריך, דהא ודאי דהראשונה מחויב ליתן במזרחית צפונית, משום דאין מעבירין על המצות והוא הקרן הראשון שפוגע בהילוכו לימין, דעובר על מזרחית דרומית שאין לה יסוד, ועל כרחק מחויב ליתן השניה במערבית דרומית משום "סביב".

דף נא ע"ב

יא תוס' ד"ה תן לה יסוד, וקשה דלעיל בפרק בית שמאי וכו' וטפי הוה ליה לאיתויי הך דרשא דלעיל וכו'. ביאר **הטהרת הקודש**, דכוונת התוס', דאין לומר דתנאי היא, דאיכא דמפיק לה מהכא ואיכא דמפיק לה מהכא, דהא לעיל מיייתנין ליה אליבא דר' עקיבא ור' ישמעאל, ואינהו גופייהו סבירא להו הך דרשא דהכא, ואם כן, הך דרשא הוה ליה לאיתויי התם.

יב בא"ד, וכי תימא משום דשייכי בכפרה וכו' נילף בקל וחומר וכו' תחילת עולה שמעכבת וכו'. הקשה **הטהרת הקודש**, כיון דקיימא לן דכל הניתנין על מזבח החיצון שנתנן במתנה אחת כיפר, ומאחר דעולה צריכה שתי מתנות שהן ארבע, מנלן דכולהו בעי כנגד היסוד, דלמא מאחר דכבר נתן מתנה אחת בקרן דרומית מערבית שהוא כנגד היסוד, רשאי ליתן המתנה שניה שאינה מעכבת, בקרן דרומית מזרחית. וכתב,

בנין אב החוזר ומלמד, משמע דשייך למילף בהאי גוונא. **והצאן קדשים** ביאר, דהוכחת הגמ', מהא דמקשינן וכי דנין דבר שלא בהכשרו מדבר שבהכשרו. ולא קשיא לן, וכי דבר הלמד בבנין אב חוזר ומלמד בבנין אב, דמשמע דמצינן למילף בהכי. **והשפת אמת** כתב, דלכאורה נדחית הפשיטות, דכיון דמרבין מ"זאת תורת העולה", אם כן, ליכא בנין אב. אמנם **בתוס' ד"ה מה**, מוכח דנפשט מהכא דדבר הלמד בבנין אב חוזר ומלמד בבנין אב. דכתב דמסקינן וכו'.

ג רש"י ד"ה טמא, איברי עולה טמאין. ביאר **העולת שלמה**, דרש"י לא בעי לפירושי דנטמא הדם וזרקו, כיון דהציץ מרצה והקרבת כשר.

ד גמ', מאי טעמא אל יסוד מערבי. פירש **רש"י בד"ה מאי טעמא**, דבפר כהן משיח הוא דכתיב. **וברש"י על התורה (ויקרא ד,יח)** פירש, דילפינן האי ילפותא מקרא דפר העלם דבר. וביאר **הטהרת הקודש**, דהא דלא בעי לפירושי כדפריש הכא דהאי קרא בפר כהן משיח. משום דהאי קרא איצטריך לגופיה, וכדאמרינן בסמוך, דאי לאו קרא ד"פתח אהל מועד" דכתיב בפר כהן משיח, לא הוה ידעינן עיכובא למעט מהאי קרא יסוד פנימי. ורש"י בסוגיין לא חייש להכי, אלא תרתי שמעת מינה, וכמו שכתבו **התוס' לקמן** (עמוד ב') **ד"ה הכי גרסינן**.

ה גמ', ההוא דפגע ברישא. כתבו **התוס' בד"ה אשר פתח**, דרש"י לא גריס להא דקתני ההוא דפגע ברישא, משום דמשמע מטעם דאין מעבירין על המצות, ולא מקרא דפתח אהל מועד. וביארו, דלא שייך כאן אין מעבירין, כיון דלא קבעינן מקום לשפיכת שיריים מהאי טעמא. **וברמב"ם** (פ"ה ממעשה הקרבנות ה"א) כתב, דשיירי הדם שופך אותן על יסוד מערבי של מזבח החיצון שהוא פוגע בו תחילה כשיצא מן ההיכל. וביאר **הלחם משנה** (שם), דהרמב"ם יליף מהאי קרא, ד"אל פתח אהל מועד", דאתי למימר דאף היכא דבעי לקבוע מקום, שייך נמי האי טעמא דאין מעבירין על המצות.

ו תוס' ד"ה אשר פתח, בתוה"ד, דלמה לי קרא דפתח אהל מועד תיפוק ליה וכו'. הקשה **הטהרת הקודש**, דלפי מה דאמרינן בגמ', דהאי דרשא דיסוד מערבי נפקא מקרא דפר כהן משיח, דתרתוי דרשינן מיניה, מאי קושיא, הא בלאו הכי איצטריך האי קרא לעיכובא למעט יסוד פנימי. ותיריך, דלפי מה שהניחו התוס' בקושייתם דלא איצטריך קרא ליסוד מערבי, ממילא לא צריך עיכובא למעט יסוד פנימי, דהא בסמוך אמרינן דסלקא דעתך להכשיר יסוד פנימי, והא דכתיב "מזבח העולה", אתי להתיר נמי מזבח העולה וכל שכן יסוד הפנימי, ולפי דברי התוס' לא מצינן למידרש הכי, דהא אי יסוד הפנימי כשר למתן שיריים, אם כן, כי אכשר רחמנא יסוד מזבח החיצון הוי העברה על המצוה, ואם כן, בלאו האי קרא ד"פתח אהל מועד", מצינן למידק דמדאכשר רחמנא ליסוד מזבח החיצון, שמע מינה דאין הפנימי ראוי לשפיכת שיריים, ותו לא הוי העברה על המצוה.

ז בא"ד, למה לי קרא תיפוק ליה וכו'. כתב **בחיודושי הגרע"א**, דאף דיסוד דרומי תדיר, צריך לומר דאין מעבירין על המצות עדיף מתדיר.

דף נב ע"א

(א) רש"י ד"ה מי כתיב, אלא אי לתחילת דמים וכו' דהא חטאת טעונה וכו'. הקשה הטהרת הקודש, הא על חטאת נמי מצי קאי, דהא קיימא לן כל הניתנין על מזבח החיצון שאם נתנן במתנה אחת כיפר, וגלי לן הך קרא, דעל כל פנים הך הזאה דעיכובא בעינן למיתב כנגד היסוד, ואם נתן אותה מתנה אחת שלא כנגד היסוד, פסול, והוי כעולה ושאר קרבנות הניתנין בשתי מתנות שהן ארבע.

(ב) גמ', ומה שייירי חטאת שאינה וכו'. הקשה השפת אמת, אם כן, עיכובא מנלן, הא דיו לבא מן הדין להיות כנדון, ושייריים לא מעכבי, ומנלן עיכובא, בנתן שלא כנגד היסוד. ותיירן, דעיקר הילפותא הוי, דמקומו על היסוד והוי כמו כל שלא במקומו.

(ג) גמ', שירים מעכבים איכא בנייהו מר סבר מעכבי. פירש רש"י בד"ה שיריים מעכבין, דר' ישמעאל סבר, כפרה הוא דלא מכפרי, אבל עיכובי מעכבי. וביאר הפנים מאירות, דאי נימא דהא דאמרין דמעכבי, היינו שצריך להותיר שירים לשפוך ליסוד, אם כן, למאן דאמר דכולי עלמא סברי דאין שירים מעכבין, על כרחך כוונתו, דאם הותירו טעון יסוד, ואם לא הותירו אין טעון יסוד. והקשה, דאם כן, למה לי קרא בכבשת יחיד ובשעירת יחיד "אל יסוד מזבח", תיפוק ליה דילפינן הכל משעיר נשיא ליתן יסוד למזבח של עולה. וכתב, דאפשר לפרש, דמעכבי היינו דאי הוו השירים בעין, מעכבי מלאכול הבשר עד שישפוך ליסוד, ואף שאינם מעכבים כפרה, ולר' עקיבא אינן מעכבין מלאכול, אבל לכולי עלמא חייבים להותיר, ולכך איצטריך קרא בכבשת יחיד שחייב להותיר שיריים.

(ד) רש"י ד"ה שיריים מעכבין, כפרה הוא דלא מכפרי. הקשה העולת שלמה, איך יתכן שמעכב ולא מכפר, הא ממה נפשך, אם מעכב, אם כן תלוי כפרתו בזה, כמו זריקת הדם גופיה. ותיירן, דהזריקה תלויה ועומדת, דאם יתן שיריים אחר כך, נתכפר למפרע בזריקה, ואי לאו יתן לא נתכפר כלל. וכתב, דנפקא מיניה, דאם אינו מכפר, יש לומר דהשיריים באין בלילה, וכדאמרין לעיל (לח:), דדוקא עבודת הדם דמכפרי צריכין להיות ביום, וכדאמרין במגילה (כ:). לענין וידוי, דדברים דהוי כפרה, אתו ביממא, דכתיב "כי ביום הזה יכפר", ולכך הקטר חלבים ואיברים דאין מכפרין, כשרין בלילה. עוד איכא נפקותא, דבאין לאחר מיתה כיון דלא מכפר.

(ה) גמ', רב פפא אמר דכולי עלמא שיריים אין מעכבין וכו'. כתב החזון איש (זבחים סימן טז סק"א), דלרב פפא, צריך לפרש, דהא דאמר ר' עקיבא "ואין באין לכפר", היינו שאין באין בשום מקום לכפר. ולרב אדא בר אהבה צריך לפרש לר' עקיבא דאין באין לכפר, דהיינו דלא מעכבי, דאין מתן דמים של מתנות תלוי בהן. וכתב, דרב פפא לא בעי לפרש כרב אדא בר אהבה, דאי לרבי ישמעאל מעכבי, והיינו דדרשינן אם כילה כיפר, ודאי הכפרה תלויה בהם. ולכך קאמר דלא מעכבי אף לר' ישמעאל ולכן לא מכפרין, ור' עקיבא מוסיף, דשיריים אין באין

דבשלמא אי עביד קל וחומר מכח כפרה, לא קשיא, דכיון דלכתחילה צריך ליתן את כולן, כולן בני כפרה לכתחילה, מה שאין כן אי ילפינן מכח עיכוב קשיא. לכך כתב, דצריך להגיה, תחילת עולין, דהיינו בכור ומשער ופסח, ובהני לא קשיא, כיון דאינן ניתנין אלא במתנה אחת, ושפיר מצינן למילף בקל וחומר דבעי יסוד.

(יג) בא"ד, ועוד עולת העוף וכו' אמאי לא תהא טעונה יסוד. כתב בחידושי מרן רי"ז הלוי (פ"ה ממעשה הקרבנות ה"ט), דיש לחלק, דהא עיקר דין דכנגד היסוד, דילפינן בקל וחומר משיריים שאינן מכפריים וטעונין יסוד, תחילת עולה שמכפרת אינו דין דטעונה יסוד, וכן ילפינן נמי מהאי קל וחומר דטעונה גג יסוד ולא אזקיפה דיסוד, משמע דדין דכנגד היסוד לא הוה רק קביעות מקום במזבח, דהיינו דזריקת הדם במזבח יהיה כנגד היסוד, אלא הוי חלות דין יסוד בזריקה עצמה דטעונה יסוד דומיא דשיריים. עוד כתב, דלא שייך כלל חלות דין יסוד אלא בנייתנין למטה, אבל בנייתנין למעלה לא שייך לומר שתחשב נתינה על היסוד, כיון דהתורה חילקה אותן לשתי מקומות במזבח, מדין מחיצה לדמים. (ועיין לעיל אות ט).

(יד) בא"ד, שם. לכאורה צריך לומר, דכיון דעיקר הטעם דעולת העוף בקרן מזרחית דרומית, לפי שקרובה מבית הדשן, וצריך לזרוק שם מוראה ונוצה, וכדאמרין לקמן (סד:), על כרחך כוונת התוס', דעולת העוף תהא בקרן מערבית דרומית, דגם היא קרובה לבית הדשן, וכדאמרין לקמן (סג:), דכשהיא רבה במזרח נעשית בקרן מערבית דרומית, ואית ביה נמי יסוד].

(טו) בא"ד, ומסיק מי כתיב וכו' יסוד מזבח העולה כתיב דמשמע שיריים. ביאר הטהרת הקודש, דפליג ארש"י לקמן (נב:). בד"ה או אינו, דכתב, דמזבח העולה משמע שיריים, משום דמשמע לכל הדמים הנזרקין על מזבח העולה. אבל התוס' סברי, דאף דכתיב "מזבח העולה", לא משמע עולה לחודה, ומכח ייתורא ד"המזבח" דרשינן לה על שיריים דווקא, דהיינו, דמזבח העולה משמע שכבר היתה עולה בתחילת מתנותיה, ועכשיו הוא נותן את השיריים, דחשיבי מזבח העולה, דהיינו מתן דם על המזבח, מהעולה שכבר היתה.

(טז) בא"ד, ומהשתא אתיא תחילת עולה בקל וחומר משיריים ידידה. כתב הקרן אורה, דבתורת כהנים מבואר להדיא דמשיירי חטאת ילפינן. והקרן אהרן (שם), הביא פירוש הראב"ד דכתב, דאין להקשות חטאת תוכיח כמו שהקשו התוס', כיון דלא ילפינן בקל וחומר, אלא בדמים הניתנין למטה דומיא דשיריים דבעינן יסוד, אבל בדמים הניתנין למעלה, לא ילפינן, ולכך נמי לא ילפינן עולת העוף בקל וחומר משיריים, משום דעולת העוף נעשית למעלה.

(יז) בא"ד, שם. ביאר החק נתן, דכיון דלפי האמת, "יסוד" דכתיב בעולה לא מיירי אלא בשפיכת שיריים, מהשתא עבדינן קל וחומר לתחילת דמים דעולה, משיריים דעולה.

אבל היכא דמיותר לגמרי, על כרחך דרשינן ליה לעכב, ואתי שפיר נמי הכא ד"היא" דחטאת העוף נמי מיותר לגמרי.

(יא) תוס' ד"ה אותה, ולא שייכא כאן ההיא דשמואל וכו'. ביאר העולת שלמה, דלכאורה, לפי שמואל נתכפרו בעלים ואסור באכילה, ומאי פריך ואימא וכיפר אף על פי שלא וכו'. ולכך כתבו התוס', דלא שייכא הא דשמואל, דלדידיה אסור באכילה והקטרת אימורין ואין לבעלים אלא כפרה, והכא פרכינן דנדרוש "אותה" לאכילה לבד, אבל מותר להקטיר האימורין. והצאן קדשים ביאר, דכיון דאמרינן מכלל שנאמר "ודם זבחיך ישפך" ולא קאמר מכלל דכתיב "ואני נתתיו לכם על המזבח לכפר" דכיון שהגיע למזבח נתכפר, וכההיא דשמואל, משום הכי כתבו דלא שייכא, כיון דהאי תנא סבירא ליה דשלא במקומו לאו כמקומו דמי, דעל כרחך לא סבירא ליה כשמואל, ולכך קאמר מכלל שנאמר "ודם זבחיך ישפך".

(יב) תוס' ד"ה מה דמים, ותימה הא בבהמה נמי כתיב היא וכו'. וכתב הצאן קדשים, דיש ליישב, דבבהמה כתיב "היא" בשחיטה וילפינן מינה לעיל (ה:): שישחטנו לשם חטאת ואם לאו פסולה, ובזריקה לא כתיב "היא" למילף מינה שאם שינה בזריקה שתהא פסולה, אבל בחטאת העוף, כתיב "היא" בהזאה, ולכך ילפינן שפיר שאם שינה בהזאה פסול, והוסיף דלכך דייק רש"י בלשונו, דהא כתיב בהזאות "חטאת היא".

(יג) גמ', מאי שאין מזבח הפנימי ממרקן לאו אלו שיריים. ביאר השפת אמת, דסלקא דעתיה דרמי בר חמא, דהפירכא הוה, דבשלמא בחיצוניות דלמעלה בעצמו ממרק, שפיר יש לומר כיון דסופו לירד למטה, אם נתנן למטה נמי כשר, אבל בפנימיות דשיריים מעכבין, אם כן קפיד קרא על ב' מקומות ושניהם מעכבין.

(יד) גמ', וחד אמר שיריים מעכבין איכא בנייהו. ביאר הזבח תודה, דלר' עקיבא דשיריים לא מעכבי הוי רק מצוה לכתחילה, דאם נשאר שישפכם על היסוד, אבל אין עליו חיוב אפילו לכתחילה למצוה, ליהור שישראל דם מן הזריקה כדי שיתקיים מצות שיריים. (ועיין לעיל אות ג). (טו) רש"י ד"ה שיריים מעכבי וכו', ולרבי עקיבא לא מעכבי והכי קאמר אם כיפר מה שאמור בענין כלה וכו'. כתב השפת אמת, דאפשר נמי לפרש כפשוטו, דאם כיפר דהיינו המתנות שהכפרה תלויה בהם, אבל שיריים לכולי עלמא אין מכפרין, וכדאמרינן לעיל (עמוד א'), דאף לרבי ישמעאל אין מכפרין, וכל שכן לרבי עקיבא דסבר דאין מעכבין, ודאי דאין מכפרין.

(טז) רש"י, ד"ה לדברי האומר, דמתחיל במזבח כדי שיעשו שיריים וישפכם בחוץ. וכן כתבו התוס' לעיל (מב:): בד"ה כי מדי. אמנם השפת אמת כתב, דלכאורה נראה לפרש, דנותן כל המתנות בפנים, דאי שיריים מעכבין, צריך להתחיל לפני ולפנים כדי שיהיה שיריים גם מההזאות הראשונות. ופירוש רש"י צריך עיון, דפשיטא דאם לא יתן כלל בפנים אין שם שיריים עליו כלל, והא לא איצטריך למימר.

(יז) בא"ד, שם. הקשה המקדש דוד (סימן כח סק"א), היאך הווי שיריים,

לכפר בשום ענין, והיינו נמי במיצוי העוף, מה שאין כן לר' ישמעאל, מיצוי העוף מעכב.

(ו) גמ', תלמוד לומר וכלה מכפר. הקשה הצאן קדשים, אם כן, "הפר" למה לי. ותירץ, דאפשר לומר ד"מילתא דאייתי בקל וחומר טרח וכתב לה קרא", דלא אמרינן לה היכא דאיכא למידרש, כמו שכתבו התוס' בד"ה יכול, אבל השתא דמסקינן דלא דרשינן מינה מידי אמרינן.

(ז) גמ', קל וחומר לפר כהן משיח משעיר נשיא וכו' יכול יעכבנו. הקשה החק נתן, הא איצטריך קרא ד"אל יסוד מזבח העולה" דכתיב בפר כהן משיח למידרש מיניה, יסוד מזבח העולה ולא יסוד מזבח הפנימי, וכדאמרינן לעיל (נא.). ותירץ, דאי להכי לחודא אתא, לא הוה ליה למיכתב "אשר פתח אהל מועד", ומדכתביה שמע מינה דלגופיה נמי אתי, כדאמרינן לעיל (נא.), וכיון דאתי מקל וחומר, הוה אמינא דכתביה לעיכובא. והקשה, דאי הוה ילפינן מקל וחומר משעיר נשיא, לא הוה ידעינן איזה יסוד, ולכך איצטריך "אשר פתח אהל מועד", לאשמעינן יסוד מערבי, ואם כן, מנא לן לעכב. ותירץ, דהוה ילפינן מפר העלם, דכתיב ביה נמי "אשר פתח אהל מועד", דהתם ליכא למימר דאתי לעיכובא, דהא כתיב ביה "ונסלח" אף על פי שלא נתן שיריים.

(ח) גמ', יכול יעכבנו תלמוד לומר ואת כל דם הפר ישפך וכו'. הקשה הקרן אורה, הא כבר שמעינן מ"וכלה מכפר" דאפילו בפר יום הכיפורים שנכנס לפנים חובה דלא מעכב, וכל שכן בפר כהן משיח, והיכי מצי למימר דבפר כהן משיח יעכב. ותירץ, דהוה אמינא דמכל מקום גזירת הכתוב הוה, דאף דגבי פר יום הכיפורים לא מעכבי שיריים, בפר כהן משיח מעכבי.

דף נב ע"ב

(ט) גמ', מכלל שנאמר ודם זבחיך ישפך. הקשה הטהרת הקודש, דלפי מה שכתב רש"י לעיל (לח:): בד"ה נאמרו דמים למטה, דמהאי קרא ד"ודם זבחיך ישפך" לא מצינן למילף חטאת, משום דלא שייך ביה לשון שפיכה מאחר שהוא במתן אצבע, לא הוה ליה לאיתויי הכא הך קרא ד"ודם זבחיך ישפך" על חטאת, אלא הוה ליה לאיתויי דרשא ד"קרנות" או ד"וכפר" "וכפר" דמינה ילפינן דבחטאת נמי אם נתן במתנה אחת, כיפר.

(י) רש"י ד"ה מה דמים, דהא כתיב בהזאתו חטאת היא. הקשה העולת שלמה, הא לא כתיב היא אלא לאחר מיצוי, כדכתיב "והנשאר בדם ימצה אל יסוד המזבח חטאת היא", ומיצוי בחטאת העוף לא מעכבא, דכן איתא לעיל (ה:): דאשם לא נאמר בו "הוא" אלא לאחר הקטרת אימורים, והוא עצמו שלא הוקטרו אימוריו כשר, ולכך לא דרשי "הוא" דאשם לעכב, והיאך ילפינן מ"היא" דחטאת העוף לעיכובא. וכתב דיש ליישב, על פי מה שכתבו התוס' לעיל (ח:): בד"ה הנך, דדוקא "הוא" דאשם לא דרשינן לעכב, משום דאיכא למימר דאתא לדרשא אחרינא,

ואם כן הכא נמי אי הוה ילפינן מ"כל זכר בכהנים", הוי מרבינן נמי אנדרווינוס, ולהכי איצטריך קרא ד"המחטא אותה" דדוקא כהן הראוי לחיטוי, ואנדרווינוס אינו ראוי לחיטוי, דספק אשה הוא.

ג) **רש"י ד"ה בכל מאכל**, משום דקתני בפסח ואינו נאכל אלא צלי. לכאורה נראה דכוונתו, דאי אפשר לפרש בכל מאכל כפשוטו, דהא כהנים בעו "למשחה לגדולה", ומשום הכי כתב דאתי לאפוקי מצלין.

ד) **רש"י ד"ה עד חצות**, סייג עשו וכו' להרחיק אדם מעבירת כרת וכו'. כתב **הקרן אורה**, דמשמע דעיקר הסייג הוי שלא יבא לאוכלו אחר שנעשה נותר. וכתב, דלכאורה לא משמע הכי, מהא דלא עשו סייג לנאכלים לשני ימים, וכמו שכתבו **התוס' לקמן** (נו:). **ד"ה להרחיק**, משום דליכא למיגזר, כיון דשקיעת החמה מינכר, אבל בלילה לא מינכר, והיינו משום דהגזירה שלא יבא לידי נותר, אבל אם הסייג משום שמא יבא לאכול נותר אחר עמוד השחר, הא ודאי גם בזה מינכר בין לילה ליום, ולמה הוצרכנו לסייג.

ה) **רש"י ד"ה אמה אילך**, נותן בתוך אמה של מקצוע לאיזה רוח שירצה. כתב **הזבח תודה**, דלכאורה משמע, דיכול ליתן בדופן אחד בשתי קצותיו. והקשה, דהא גם בחטאת דניתן בקרנות המזבח כתיב "סביב", והיינו דבעינן שיהיה מקיף הדם מכל הרוחות, דלא גרע ממאי דקיימא לן בעולה שצריך לזרוק על זוית המזבח כדי שיהיה מקיף בשתי הקצוות על ידי זריקה אחת, ואם כן, אם יתן הדם בקיר המזרחי בזוית הסמוכה לדרום וכן בזוית הסמוכה לצפון, וכך יעשה גם בקיר מערב, לא יתקיים הא דכתיב "סביב". וכתב, דאולי יש לומר, דבאופן שנותן הזריקה הראשונה של דרומית מזרחית בדופן מזרחי באמה הסמוכה לזוית הדרומי, בעי למיתב הזריקה השניה דוקא בדופן הצפוני באמה הסמוכה לזוית המזרחי. [וכן מוכח בתוס' לקמן (נו:). **בד"ה למה לין**].

ו) **רש"י ד"ה ומר סבר**, כיון דקרא לאו אקרנות ממש קפיד. ביאר **הטהרת הקודש**, דלא קפיד על אותו אמה על אמה שבראש המזבח דמקרי קרן, אבל ודאי דצריכה המתנה להיות דוקא בזוית המזבח, ורבי לא חידש אלא שגם הזוית הוי בכלל הקרנות, ולא אקרנות ממש קפיד קרא, ופשיטא דקרנות ממש הוי בכלל. ולגירסת הספרים, דגרסי דקפיד קרא, צריך לפרש דהא דכתיב בקרא "קרנות" קאי אזוית, ועיין מה שהקשה לגירסא זו.

ז) **רש"י ד"ה כנגד חודה**, רבי היא דמכשר למטה מן הקרן להכי תנא לה בחודה. כתב **הקרן אורה**, דמשמע מדבריו, דבקרן עצמו לא בעינן חודה אפילו לכתחילה, והא דבעינן חודה היינו דוקא למטה מן הקרנות. וכתב, דמדברי **הרמב"ם** (פ"ה ממעשה הקרבנות ה"ז) משמע, דמצוה בחודה בכל מקום ואף בקרן עצמו, מהא דכתב, ומחטא ויורד כנגד חודה של קרן, ולא הזכיר חילוק בין הקרן עצמו למזבח. **והכסף משנה** (שם) כתב, דהרמב"ם פסק כרב, דנותן בחודה של קרן, ופסק נמי כהך מאן דאמר דאם נתן סמוך לקרן אמה מכאן או אמה מכאן נתכפר. וביאר, דכיון דלרבי אלעזר ברבי שמעון לא בעינן חודה של קרן, כתב

הא נתן כל המתנות במזבח כדינן, ומאי אהני מה שנותן עוד פעם במזבח. ותיריך, דכיון דסבירא ליה דשיריים מעכבין, אם כן, כל זמן שלא נתן שיריים לא נגמרה הכפרה, ולכך כל שנתן עוד פעם במזבח הוי שם הזאה עליה ועושה שיריים, דרק לאחר נתינת שיריים הוי חלות הכפרה.

יח) **גמ', כדברי האומר ולא להני תנאי**. כתב **החזון איש** (זבחים סימן יג סק"ד), דלא נתפרש מי הם החולקים ומאי טעמייהו. וכתב, דאפשר לומר, דטעמייהו כדאמרין **לעיל** (עמוד א'), דכיון דאפשר למילף שפיכת שיריים מקל וחומר מחיצונים, וכתבן הכתוב בהדיא, הוי כשנה עליו הכתוב לעכב, ולא סבירא ליה הא דדרשינן **לעיל** (עמוד א'), שלמו כל הכפרות כולן, ונתקן הכתוב.

דף נג ע"א

א) **מתני', ונאכלים לפניו מן הקלעים**. ביאר **התפארת ישראל** (זבחים פ"ה מ"ג), דהא דנקט לישנא ד"לפנים מן הקלעים", ולא תוך העזרה. משום דאתי למימר דנאכלין בכל מקום שהוא תוך היקף הקלעים, ואף שאינו עזרה ממש, כגון לשכות או היכל, מה שאין כן בשחיטת שלמים **לקמן** (נה:). דנקט לישנא ד"בכל מקום בעזרה", היינו דוקא בעזרה ולא בהיכל, ולא בלשכות שבחוץ ואף שפתוחות לקודש. (ועיין **לקמן** נה: אות ו).

ב) **רש"י ד"ה לזכרי כהונה**, דכתיב הכהן המחטא אותה וכו'. הקשה **הצאן קדשים**, אמאי לא הביא רש"י הא דכתיב למטה בהאי קרא בהדיא, "כל זכר בכהנים יאכל אותה". עוד הקשה, **דברש"י בפירוש התורה** (ויקרא פ"ו יט) פירש, ד"המחטא אותה" אתי למעוטי כהן שהיה טמא בשעת זריקת דמים שאינו חולק בבשר. ותיריך, דכוונת רש"י, דהא דקתני בחטאות ואשמות דנאכלים לזכרי כהונה, היינו לעיכובא, ובעינן בקדשים שינה הכתוב לעכב. וליכא למימר דשנה הכתוב, בהא דכתב גבי חטאת גופה "כל זכר בכהנים", וכתב נמי בויקח קורח גבי חטאת. משום דאפשר לומר, דבויקח קורח כתיב "כל זכר" משום מנחה ואשם דכתיבי בהאי פרשה, ולא משום עיכובא דחטאת. ולכך כתב רש"י, דבחטאת גופה שנה הכתוב לעכב, ד"הכהן המחטא אותה" נמי אתי לאפוקי נשים שאינם ראויים לחיטוי כמו כהן שהיה טמא, ואם כן, על כרחך הא דכתיב "כל זכר בכהנים" גבי חטאת הוי לעיכובא. ואשם ומנחה דילפינן למצוה בויקח קורח, ילפינן עיכובא מהקישא מחטאת. **והעולת שלמה** דחה תירוצו, משום דהיאך אפשר למילף עיכובא מהא דכתיב באכילת קדשים, הא לאו עבודה היא דמעכבא, דהא אף אם לא יאכלו, הבעלים מתכפרים. והא דכתיב "ואכלו אותם אשר כופר", היינו דבעינן בשר הראוי לאכילה בשעת כפרה, אבל אי חזי לאכילה, אף דלא אכלי מתכפרין. ומשום הכי תיריך, על פי הא דאיתא **בשבת** (קנו:), דרבי יהודה מתיר למול אנדרווינוס בשבת, ומשום דכתיב "המול לכם כל זכר", דהיינו ד"כל זכר" ריבוי,

(יג) גמ', כמין גמא, ביאר הזבח תודה, דהכא לא סגי במה שיתן רחוק מן הזוית בתוך שיעור אמה. ודלא דמי להא דאמרין לעיל (עמוד א'), דלענין חטאת אם נותן כנגד חודה, ולא בקרן גופא, דמצי להזות בתוך שיעור אמה, דהתם כיון דרשות קרנות תופסת עד ארבע, חשיב כל הארבע אמות שלמעלה מן החוט בזוית המזבח שכנגד הקרן שלמעלה, כאילו הוי קרן ממש, ובקרן פשיטא דנחשב כל האמה של הקרן לקרן, מה שאין כן בעולה, דלמטה מן החוט אינו בכלל קרן אלא שם מזבח סתם הוא דאיכא עליה, והא דזורקין בכהאי גוונא, היינו כדי שיתקיים "סביב".

(יד) רש"י ד"ה ונאמר להלן סביב, בחטאת המילואין בצו את אהרן. כתב המצפה איתן, דבתורת כהנים (מו, יא) מוכח דלא יליף לה מסביב דגבי חטאת המילואין, אלא יליף לה מסביב דכתיב גבי חטאת דפר ושעיר של יום הכיפורים בפרשת אחרי מות. וכתב, דלפי זה יש ליישב הא דהקשו התוס' בד"ה מה להלן פיוסוק, דכי היכי דדרשינן לעיל (י): אותה דמה למעלה ולא אחרת דמה למעלה, הכי נמי נימא אותה בפיוסוק ולא אחרת. דלא קשיא אלא לפירוש רש"י דילפינן מחטאת המילואים, דהוי חטאת חיצונה ובהא כתיב מיעוטא ד"אותה", אבל לפי מה, דיליף בתורת כהנים מחטאת דיום הכיפורים לא קשיא, כיון דהוה פנימיים, ומיעוטא ד"אותה" כתיב גבי חיצונה, ואין למעט מהך דלא נגמר לאחרת דחטאות הפנימיים. והמרומי שדה כתב, דרש"י הוכרח לפרש דילפינן ממילואים ולא מיום הכיפורים, כיון דאיירי הכא דוקא בעולת יחיד, דאי לא איירי בעולת יחיד, הא תנן בהדיא בתמיד כשמואל.

(טו) תוס' ד"ה מה להלן, תימה כי היכי וכו'. הקשה השפת אמת, כיון דאיכא גזירה שוה, שפיר יש לדמות לפיוסוק מתנות, כיון דאותה איצטרך למעט שלא יהיה למעלה, ואהני קרא ואהני גזירה שוה. והפנים מאירות ביאר, דכוונת התוס', דאם כן, נימא איפכא גזירה שוה דסביב אתי למימר דיתן למעלה, ואותה למעט פיוסוק. ועיין בשפת אמת שדחה ביאור זה. ולכך כתב, דעל כרחק כוונת התוס', דכיון דמכל מקום כתיב "אותה" נמעט נמי שלא יהיה פיוסוק.

(טז) גמ', לפי שלא היתה בחלקו של טורף. התוס' לעיל (נא): בד"ה תן לה, בסוה"ד, הקשו למאן דאמר ירושלים לא נתחלקה דפליג אברייתא דרצועה. וכתב החזון איש (אורח חיים סימן קכו סק"ח), דלכולי עלמא מתחילה נתחלקה, שהרי בשעת חלוקה לא ידעו עדיין המקום שיבחר ה'. אלא דמאן דאמר לא נתחלקה, סבירא ליה נמי דהווי נחלתם בקנין הגוף, אלא דלכל ישראל ניתנה זכות שימוש בבואם לירושלים, ומאן דאמר נתחלקה, סבירא ליה, דלא ניתנה זכות שימוש לכל ישראל.

(יז) גמ', והיה בנימין הצדיק מצטער עליה לנוטלה. הקשה הבן יהוידע, דמאחר שידע בנימין הצדיק שאותה רצועה היתה מחלקו של יהודה, היאך משתוקק לנוטלה, וכי עולם של הפקר הוה לחטוף דבר שאינו שלו. ועוד, אמאי קיבל שכר על השתוקקותו זו. ותירץ, על פי הא דאמרין לקמן (נד:), דמעיקרא סבור לבנות בית המקדש בחלק בנימין

דרבי מכשיר באמה אילך ואמה אילך, כדי שלא להגדיל מחלוקתם ביותר.

(ח) גמ', קסבר האי תנא כוליה מזבח בצפון קאי ויסוד דרומי פתח אהל מועד. הקשה הקרן אורה, דמכל מקום לא שמעינן דיסוד דרומי דוקא, דיסוד מערבי ודאי פתח אהל מועד הוא. וכתב, דצריך לומר, דבדמים החיצונים מסתבר דהוי יסוד דרומי בסמוך לו, וילפינן פנימים מחיצונים דהוי יסוד דרומי דהוי פתח אהל מועד וגם סמוך, כיון דכוליה מזבח בצפון קאי.

דף נג ע"ב

(ט) תוס' ד"ה העולה, תימה דלא תני שפיכת שיריים בעולה וכו'. ותירץ בפירוש הראב"ד בתמיד (לא:), דאילו פרים ושעירים לא היו משונים בשפיכתם מחטאת הציבור והיחיד, לא היה צריך לפרש בחטאת הציבור והיחיד, היכן היה שופך שירי הדם, דכיון דתנא בחדא, הוא הדין בכולהו, דכל הקדשים טעונין שפיכה בשירי הדם חוץ מבכור ומעשר ופסח שהיה שופך שפיכה אחת, ומשום דפרים ושעירים הנשרפין, שירי דמיהן נשפכין על יסוד מערבי, הוצרך לפרש בחטאת הציבור והיחיד דשופך שירי הדם על יסוד דרומי, ותנא חטאת הציבור והיחיד, והוא הדין לכולהו. והקשה המלאכת שלמה (זבחים פ"ה מ"ד), דאמאי קתני בכולהו דדמן טעון שתי מתנות, דהכי נמי הוה ליה למיתני בעולה והוא הדין לכולהו. לכך כתב, דהא דלא נקט שירי הדם, אלא גבי פרים ושעירים הנשרפין וחטאות, משום דכתיב בהו קרא שטעונין שפיכת שיריים ליסוד, אבל אחרוני נפקא מרבויה.

(י) בא"ד, ופי' הר' משה וכו' וזימנין דלית בה שיריים. וכן מוכח נמי ברש"י לעיל (נא). ד"ה אל יסוד דכתב, שפיכת שיריים אל היסוד אַם נשאַר בכלי כלום כשזורק ממנו שתי זריקות לשתי קרנות. וכן כתב נמי רש"י לעיל (לו). בד"ה מנין, שטעונין מתן דם ליסוד אַם נשאַר מן הדם בכלי לאחר שזרק שתי מתנות. וכתב השפת אמת, דמלשון הרמב"ם (פ"ה ממעשה הקרבנות ה"ו) לא משמע הכי.

(יא) תוס' ד"ה משום דלא, תימה וכו' הוה ליה למימר גבי זבחי שלמי ציבור. תירץ הצאן קדשים, דלא איצטרך גבי זבחי שלמי צבור, כיון דכבר שמעינן בעולה. והחק נתן תירץ, דלא איצטרך, כיון דתנינהו בהדי אשמות דכתיב בהו בהדיא קדשי קדשים, מה שאין כן עולה דתני לה לחודה.

(יב) גמ', רב אמר נותן וחוזר ונותן. הרמב"ם (פ"ה ממעשה הקרבנות ה"ו) פסק כשמואל, ותמה עליו הכסף משנה (שם), דהא הלכה כרב באיסורי. ותירץ השפת אמת, דמלשון הברייתא גופא משמע ד"שתי מתנות שהן ארבע" הוי כמין גאם, דהא בדרכי ישמעאל לא נקט שתי מתנות, ואם כן, מתניתין דתני שתי מתנות משמע כשמואל. וכתב, דלפי זה יש לומר, דהא דקאמר כתנאי, היינו דנחלקו בגוף הדין, אבל מתניתין אתיא כתנא קמא ודלא כרבי ישמעאל.

הדרך היוזמי

מסכת זבחים דף נג - דף נד

כו טבת - כז טבת התשע"א

יישבו אף לדברי רש"י, דלדידיה נמי קשיא, דאי חשיבה הבלטיה כמזבח לענין מליקה, ליחשיב נמי כיסוד לשאר דמים, ועל זה תירצו דלא חיישינן, כיון דהמליקה צריך לעשות למעלה.

ו) בא"ד, ומיהו קשה דאם כן היכי ממעט הכא עולה וכו'. ביאר השפת אמת, דכיון דרק משום גזירה בעלמא אין מכשירין האי קרן, אם כן, היכי קאמר לעיל לבטל הגזירה שוה לענין הקרנות, משום דבדרומית אין לו קרן, הא מדאורייתא שפיר חשיב קרן.

ז) בא"ד, הא חשיב יסוד לענין דמים העליונים. הקשה הפנים מאירות, הא בעולת בהמה קיימינן הכא דהיתה למטה מחוט הסיקרא. ותירץ המראה כהן, דהא דלא חשיב יסוד לענין דמים התחתונים, היינו משום גזירה דיתן למטה מאותו בליטה, אבל מדאורייתא אי חשיב להאי יסוד, חשיב נמי יסוד לענין התחתונים, ואם כן, איך יעקרו רבנן דמים הנלמדים בגזירה שוה דבעי ד' מתנות על ארבע קרנות.

ח) גמ', אוכל בדרום אמה אחת. ביאר החזון איש (זבחים סימן טז סק"ג), דהוי ב' אמות בדרום, דהוי אמה אחת כנגד המזבח, מלבד האמה שהיא כנגד עובי יסוד מערבי, וכן במזרח. וכתב, דאין לומר, דלא היה בדרום רק אמה אחת כנגד עובי יסוד מערבי, דאם כן, לר' ישמעאל לעיל (נג). דסבירא ליה, דפוסק ונותן על המזבח על קיר דרומי, והא לא היה כנגד היסוד, ואפילו לרבנן דאין פוסק, מכל מקום, הא בעינן שיהיה היסוד מב' רוחות.

דף נד ע"ב

ט) תוס' ד"ה אבנים שלימות, תימיה דהוה ליה לאקשוויי לא תניף וכו'. הקשה המראה כהן, דאי מ"לא תניף", הוה אמינא דעבדינן על ידי שמיר, אבל מ"אבנים שלימות" מקשינן שפיר, דשמיר לא היה מחתך באופן שהיו שלימות כדי שלא תחגור בצפורן.

י) תוס' ד"ה ומלאו, בסוה"ד, ותימיה לפירושו שלא היו המתנות למעלה וכו'. כתב הצאן קדשים, דיש ליישב, דכוונת רש"י דאם יפול מזריקה על הקרנות, יבלע לתוכו. וכן דקדק מלשונו, דכתב בד"ה קרנות, "שיפול דם", ולא נקט "כשיזרוק דם החטאת יבלע לתוכו".

יא) גמ', לא הוה ידע דוכתיה היכא. הקשה הנתיבות הקודש, דהא בבנין המקדש הכל כתוב בכתב, מקרא ד"מיד ה' עלי השכיל", ואם כן, כיון דכל הבנין הוה בכתב מיד ה', גם עצם מקום הבנין היה מיד ה', דמה גרע מקום הבנין מעצם הבנין.

יב) גמ', ניתני ביה קליל וכו'. ופירש רש"י בד"ה ניתני, נעשה אותו נמוך מעט וכו'. כתב המהרש"א (חידושי אגדות), דאף דעין עיטם גבוה יותר מבית המקדש, מכל מקום, שפיר נאמר "וקמת ועלית" לבית המקדש מכל שעריך, דלא נחשב עין עיטם להיות עיר ושער, דלא היה מופלג מבית המקדש כי אם כ"ג אמות. ובתוס' בסנהדרין (פז). ד"ה שביט המקדש כתבו, דחשיב דבית המקדש חשיב גבוה, כיון דכותליו גבהו מעין עיטם דהא גובהן היה מאד אמה.

בעין עיטם שהוא מקום גבוה ביותר, ואחר כך הסכימו לבנות בירושלים שהיא למטה מעין עיטם, דכתיב "ובין כתיפיו שכן", ואם כן, אתי שפיר דבנימין לא היה רוצה ליטול אותה הרצועה שהיא חלק יהודה, אלא רצה ליטול ולסלק אותה מקדושת המזבח, שלא יהיה בנוי באותו מקום, כיון שנשתוקק שיבנה בית המקדש בעין עיטם, ואז יהיה מקום המזבח רחוק מחלק יהודה הרבה ולא יגיע לאותה רצועה, ולכך זכה ונעשה אושפזיכן לשכינה, דהיינו שבית המקדש נעשה קבוע בחלקו בין בבית שני ובין בבית שלישי שיבנה במהרה בימינו אמן.

דף נד ע"א

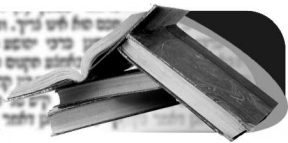
א) גמ', לפיכך זכה וכו' ונעשה אושפזיכן. הקשה המהרש"א (חידושי אגדות), דמהא דאמר דהיה מצטער וכו', משמע דידע בנבואה שיהיה כל המקדש בחלקו חוץ מאותה אמה, ואם כן, היכי קאמר דזכה מחמת צער זה ליעשות אושפזיכן להקדוש ברוך הוא. ותירץ, על פי הא דאמרין בסוטה (לו.), דמשום שירד שבטו של בנימין תחילה לים לפיכך זכה בנימין הצדיק ונעשה אושפזיכן. והעיון יעקב (עין יעקב), תירץ, דאושפזיכן משמע בקביעות, דהיינו בכל ההשראות בשילה בנוב וגבעון ובבית עולמים ולימות המשיח ובעולם הבא.

ב) תוס' ד"ה ואי אמרת, בתוה"ד, ונראה וכו' שיירי הדם מדלא מדקדק בקונטרס. הקשה החק נתן, אמאי לא דייק מלישנא דמקשה גופיה, דקאמר ואי אמרת לא היה לה יסוד באוירא בעלמא הוא דקא עביד. ותירץ, דהוה מצי לפירושי דהכי קאמר, ואי אמרת לא היה לה יסוד, אם כן, באוירא בעלמא הוא דקא עביד שפיכת שיריים, והיכי קתני שיירי הדם היה שופך ליסוד, אבל מדברי רש"י דמפרש דהקושיא מהזאה גופה, שהיה ממצה דמה על קיר המזבח, ואי לא היה לה יסוד, נמצא כשמולק הדם נופל לארץ לאיבוד, ואם כן, מוכח דלא גריס בברייתא "שיירי הדם".

ג) בא"ד, וקשה דאם כן הוה ליה לאקשוויי ממתני' וכו'. כתב החק נתן, דהתוס' משמע להו דמקשינן מברייתא ולא ממתניתין, מהא דלא תני בה, "בא לו לקרן דרומית מזרחית" כדתנן במתניתין, ולכך מקשי. וכתב, דבאמת הוי מתניתין ולא ברייתא, אלא דהמקשה מייתי בקיצור.

ד) בא"ד, ומיהו קשה דאי חשיב יסוד לענין שאר דמים נמי יחשב יסוד. ביאר החק נתן, דבשלמא אי לא גריס שיירי הדם היה שופך ליסוד, הוה מצי למימר דאותה בליטה איקרי קיר מזבח אבל יסוד לא איקרי, וכמו שכתב רש"י בד"ה אימר, כיון שאינו מיוסד בארץ. אבל אי גריס שיירי הדם, אם כן, קרי לאותה בליטה יסוד, ואמאי לא חשיב נמי לענין שאר דמים.

ה) בא"ד, אבל דמים העליונים לעולם הן למעלה מן הבלטיה. הקשה העולת שלמה, הא דמים העליונים דבעו יסוד היינו שיירי עולת העוף, והשיריים הרי צריך ליתן למטה על היסוד, ואם כן, יש לחוש דיתן תחת היסוד. ותירץ, דודאי אין לחוש לשיריים כיון דלא מעכבי, אלא דהתוס' היסוד.

הדרגת היוזמי

מסכת זבחים דף נד – דף נה

כז טבת – כח טבת התשע"א

ג) בא"ד, שם. כתב החק נתן, שהוא הדין דהוה מצי למימר דסבירא ליה, כדאמרינן לעיל (מט). דילפינן עיכובא בעולה מהא דכתיב "במקום העולה", דהיינו העולה במקומה תהא.

ד) תוס' ד"ה אלא הקישא קמא, וכי תימא לענין פיסוק מתנות וכו' כיון דאיתקש נמי לעולה אין לנו לשנות מעולה. ביאר החק נתן, דהיינו, דלמא הוקש לחטאת לענין פיסוק מתנות, דשתיים שהן ארבע של שלמי ציבור לא הוי כשל עולה דהוה כמין גאם לתנא קמא, אלא בהא אף תנא קמא מודה שהן בפיוסוק, דנותן וחוזר ונותן וכדאמר רבי ישמעאל לעיל (גג:). גבי עולה. ואהה תירצו, דכיון דאיתקש נמי לעולה אין לנו לשנות ממנה, וכי היכי דלתנא קמא בעולה נותן כמין גאם, הכי נמי בזבחי שלמי ציבור.

ה) בא"ד, שם. הקשה בחידושי הגרע"א, דלמר זוטרא דסבירא ליה דאזלינן בתר מלמד, ולא איפשט ליה לעיל (ג). אם דבר הלמד בגזירה שוה חוזר ומלמד בהיקש, מנא ליה לר' ישמעאל פיסוק מתנות בשלמי ציבור, הא בעולה גופה לא יליף אלא מגזירה שוה דחטאת, והא אינו חוזר ומלמד בהיקש. ותירץ, דאיכא למימר דיליף בהיקש מחטאת נמי לפיסוק דמים. והא דלא אמרינן בסוגיין דהוקש להכי, משום דאיירי הכא למאן דאזיל בתר למד, וסבירא ליה דדבר הלמד בגזירה שוה חוזר ומלמד בהיקש, ואם כן ידעינן פיסוק מתנות מהקישא דעולה, או משום דסבירא לן כתנא קמא דלית ליה פיסוק מתנות כלל. והקצן אורה כתב, דרבי ישמעאל לא בעי למילף פיסוק מתנות מחטאת ועולה, דלענין מתנות לא יצאו מכלל שלמים, דהא לא איצטריך הקישא אלא ליתן עליהן דין קדשי קדשים לישחט בצפון וליאכל לזכרי כהונה.

ו) מתני', התורה וכו' שחיטתן בכל מקום בעזרה, הקשה התוס' יו"ט אמאי שינה מלישנא דלעיל (גג:). לענין אכילה באשם, ונאכלין לפנינו מן הקלעים. ותירץ השפת אמת, דאתי לאשמועינן דשחיטה כשרה בכל מקום בעזרה אפילו אחורי הכפורת, כדאמרינן בגמ' דלול היה שם, ובקלעים דמשכן אפשר לא היה לול, אבל לאכילה לא בעי לול כדמסקינן בגמ' דלאכילה אין צריך פתח אוהל מועד. (ותמה על התוס' בשבועות (יז:). ד"ה ואין שכתבו נגד מסקנת הגמ'). והרש"ש נמי תירץ, דשינה משום דלענין אכילה לא בעינן "לפני אוהל מועד", וכשר אפילו בצדי צדדין, וכדמסקינן לקמן (נו.). מה שאין כן לענין שחיטה שפסול בצדי צדדין, כמבואר לקמן (עמוד ב'), וכמו שפירש רש"י בד"ה וחד לפסול, כגון לשכות. וקט "עזרה" דמשמעותה מקום גלוי, למעוטי לשכות. (ועיין לעיל גג. אות א.).

ז) מתני', נאכל לכהנים לנשיהם ולבניהם. כתב השפת אמת, דסלקא דעתך דאכילת קדשים דהוי עבודה, אינו נאכל לקטנים שאינם ראויים לעבודה, קא משמע לן. וציין לדברי רש"י לקמן (צט). ד"ה קטן, שכתב, דקטן אף שפסול לעבודה דנפקא לן "מאיש מזורעך לדורותם", (חולין כד:). ובקדשים אוכל, דאמרינן במנחות (עו) "איש כאחיו איש חולק ואין קטן חולק" ומדמעט ליה מחלוקה, מכלל דאכיל, ועוד "כל זכר" כתיב.

יג) רש"י ד"ה ואיכא דאמרי, סנהדרין בחלקו של יהודה כדכתיב ומחוקק מבין רגליו. ובמצפה איתן כתב, דעוד יש להוכיח מדאיתא בילקוט (פר' חוקת), דכתיב "ומבמות הגיא אשר בשדה מואב" דדריש על סנהדרין שיושבים בלשכת הגזית בתחום רות המואביה.

יד) גמ', באהל ביתי אם אתן שנת לעיני. הקשה השיטה מקובצת, היאך נדר כן, הא אמרינן בנדרים (טו.), הנודר שלא לישן שלשה ימים מכין אותו וישן לאלתר. ותירץ, דקאי א"אהל ביתי", דהיינו אם אתן שנת לעיני באהל ביתי, אבל לא נדר שלא לישן כלל. ובספורנו בתהילים (קלב, ג) פירש, דאתן שנת לעיני למנוחה ותענוג כמנהג המלכים, והיינו הא דכתיב "אתן לעיני" נדרר שלא יתן להם שינה, אלא מה שיכרח על פי טבעו.

טו) גמ', יער זה בנימין שנאמר זאב יטרף. ביאר המהרש"א (חידושי אגדות), כיון דשדה יער, הוי משל לזאב שהוא דר ביער ולפעמים הוא בא בשדה למצוא שם לטרוף טרף מהבהמות, לכך אין לומר דהוי רמז ליהודה שנמשל לאריה, כיון דאריה דורס גם חיות יער ואינו יוצא לשדה.

דף נה ע"א

א) גמ', אמר ליה רבא וכי חטאת מהיכן למדה וכו'. הרמב"ם (פ"ה ממעשה הקרבנות ה"ג) כתב, דזבחי שלמי ציבור הוקשו לחטאת שנאמר ועשיתם וכו' לפיכך הן קדשי קדשים כחטאת ונשחטין במקום שחיטתה. והקשה הכסף משנה (שם), אמאי נקט הרמב"ם הקישא דחטאת, דדחינן ליה, משום דבר הלמד בהיקש, ולא מייתי הקישא דעולה. וכתב דיש לדחוק, דהשתא דילפינן מהקישא דעולה, איכא למיגמר נמי מהקישא דחטאת, וכיון דעיקר שם "קדש קדשים" כתיב בחטאת, נקט הקישא דחטאת. עוד תירץ, דהא דמייתינן מרב מרי, משום דסלקא דעתין דחטאת למדה מעולה בהיקש, אבל לפי האמת, לא למדה בהיקש אלא הוה כמאן דכתיב צפון בחטאת להדיא, דהכתוב פירש "במקום אשר תשחט העולה תשחט החטאת". והלחם משנה (שם) תירץ, על פי מה דשנינן לקמן (נו:), ואי בעית אימא חוץ מפנים בחד זימנא גמר. וכמו שפירש שם רש"י בד"ה ואי בעית אימא, דאידי דניתן היקש לדרוש בדברים המפורשים בפנים כגון למטה בפר וכו' נדרוש ונלמד בבת אחת אף הלמד בפנים בהיקש. ואם כן, הכא נמי, כיון דילפינן נמי בהיקש מחטאת לדברים המפורשים, ילפינן נמי לדברים הבאים בהיקש.

ב) תוס' ד"ה מה עולה, בסוה"ד, אם לא נאמר דסבירא ליה רב פפא. הקשה הצאן קדשים, לפי זה, מאי פריך אלא הקישא קמא למאי אתי, הא דלמא לית ליה דרב פפא, והקישא קמא אתי לאקושי לחטאת דילפינן מיניה עיכובא, דעיכובא בחטאת בהדיא כתיב. ותירץ, דלאו גמ' קא פריך הקישא קמא למאי אתי, אלא רבא גופא קאמר לה. ועל כרחך דסבירא ליה דילפינן עיכובא מעולה ואית ליה דר' פפא.

הא היא גופה מיבעיה. ולכך פירשו, דאינו נעשה אלא בפתח פתוח, דהיינו עיקר הוילון לצורך פתיחת הפתח ניתקן, להיות שם בשעת שחיטה לצניעות משום שהפתח צריך שיהיה פתוח, דאילו לאחר שחיטה אינה צריכה וילון, כיון דיכולין להגיף הדלתות.

(ג) גמ', גובהה מאי. ברמב"ם (פ"ה ממעשה הקרבנות) השמיט האי דינא. וביאר השפת אמת, כיון דבעיא זו תמוהה, דהא אין שום גובהה אצל הפתח דאין מוסיפין על הבנין בבנין קבע. ולכך כתב, דכל הבעיא הוה משום דסלקא דעתך דהוי גובהה אצל הפשפושין, ולהכי מיבעיא אמאי לא יהא חציצה, וכיון דמסקינן דגובהה היינו גובה הפשפושין, ליכא למיבעיא תו מידי, ומשום הכי לא הזכיר הרמב"ם דין זה כיון דליכא נפקותא כלל.

(ד) גמ', שם. ביאר המנחת חינוך (מצוה קמא), דלא מספקא לן אלא באופן שסתם את הפתח על ידי מחיצה, אבל אי אין המחיצה אלא להסתיר את מקום השחיטה ואינה סותמת את הפתח, בהא לא מספקא לן. ולפי זה לא קשיא קושית תוס' בד"ה גובהה מאי. (ועיין אות הבאה).

(ט) תוס' ד"ה גובהה מאי, תימה וכו' אם כן כנגד המזבח יפסל. ותירץ בהגהות הגרא"מ הורוויץ, דבעיא דגמ' היתה דוקא בגוונא שהסתימה נמצאת בחלל הפתח או סמוך לו בד' טפחים דבטיל לגביה, אבל במופלג ממנו, דלא בטיל פתיחת הפתח, לית ביה משום חציצה. והצאן קדשים תירץ, דכיון דרחמנא אכשר כל העזרה לשחיטת קדשים קלים, וכתוב בקדשים קלים "לפני אוהל מועד", על כרחך דכנגד המזבח נמי איקרי "לפני אוהל מועד", ולא הוה הפסק, כיון דתחילת הבנין כך היה, והא דפריך גובהה מאי, היינו תל או עץ המוטל נגד הפתח דלא שייך להם.

(ח) גמ', ואת חזה התנופה וגו' תאכלו במקום טהור וכו'. הקשה המצפה איתן, הא האי קרא כתיב גבי חזה ושוק של שלמי ציבור שהקריבו העם באותו יום של שמיני למילואים, ואם כן, היכי יליף מיניה לחזה ושוק של שלמי דורות, הא דורות משעה לא ילפינן. ותירץ, דעל כרחך קרא איירי נמי בחזה ושוק דשלמי נחשון שהקריבו באותו היום, ושלמי נחשון לא מיקרו קדשי שעה, דהרי גם לדורות היחיד מביא שלמי נדבה.

(ט) גמ', ר' אליעזר אומר וכו' ומה קדשים קלים שהוכשרו בכל רוחות וכו'. ביאר הרש"ש, דמה קדשים קלים שמקומן מרווח, ואף על פי כן אין מקומן כשר לקדשי קדשים, קדשי קדשים דמקומן דחוק, כיון דנשחטין רק בצפון, אינו דין שאין מקומן כשר לשחיטת קדשים קלים.

דף נה ע"ב

(י) רש"י ד"ה וחד להכשיר צפון, דאיכא למימר להאי קבע צפון ולהאי שאר רוחות, דמאי קדושתיה דצפון מדרום אלא דקביעות מקום בעלמא. ביאר החק נתן, דבשלמא אי קדושת צפון חמורה מקדושת דרום, שפיר עבדינן קל וחומר, אבל אינו כן, אלא קדושתן שוה, ולכך לא שייך למיעבד קל וחומר.

(יא) גמ', וילון מאי וכו'. הקשה העולת שלמה, דמשמע דלא איבעיא ליה אלא אם פירשו וילון כנגד הפתח, והא בלאו הכי היה נגד הפתח ההיכל פרוכת, וכדאיתא ביומא (נד.), ד"ג פרוכות היו במקדש, ואחת מהן בפתחו של היכל. ותירץ, דאין הכי נמי כוונת הגמ' על הפרוכת.

(יב) תוס' ד"ה הוא עצמו, שהוילון עשוי לצניעות שלא יסתכלו בהיכל בשעת שחיטה. ביאר החק נתן, דהתוס' לא ניחא להו לפרש כמו שפירש רש"י בד"ה הוא עצמו, דאינו חשוב אלא כפתח פתוח, דמנין לו,

הצטרף גם אתה ללומדי ה"דרף היוממי" בעיון!!!

זמני השיעור בדף היוממי בעיון ע"י רבני הכולל בכל יום בין השעות 9:45-10:45 בבית המדרש 'אהל יעקב' רחוב קצות החושן 2 קרית ספר מודיעין עילית ת"ז

יש אנשים שרוצים לעשות יד ושם לזכר עולם על נשמת אבותיהם ועושים להם מצבה של אבן וכו'...
יתנדב עבורו איזה ספר הצריך לרבים ללמוד בו, ויכתוב עליו את שמו, ובכל עת שילמדו בו יהיה לנחת רוח לנשמת הנפטר... (הח"ח באהבת חסדח"כ פ"ט"ו)

כתובת המערכת: רח' שאגת אריה 17/25 קרית ספר מודיעין עילית. טל/פקס: 08-9741714 ©

למנויים, לתרומות, להנצחות ולכל ענין 052-7113060 Sbma@kavnaki.net

<http://www.shtaygen.co.il/?CategoryID=1124>